

חיי שרה
Hayyei Sarah

The Road Not Taken

בראשית פרשת חיי שרה פרק כג	דברי הימים א פרק כא
	(כא) וַיבֹא דָוִד עַד אֲרֹנָיִם וַיִּבֶט אֲרֹנָיִם וַיֵּרָא אֶת דָּוִד וַיֵּצֵא מִן הַגֵּרָן וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לְדָוִד אַפְּיִים אֶרְצָה:
(ט) וַיִּתֵּן לִי אֶת מְעֵרַת הַמִּכְפָּלָה אֲשֶׁר לֹו אֲשֶׁר בְּקֶצֶה שְׂדֵהוּ בְּכֶסֶף מְלֵא יִתְנַנֶּה לִי בְּתוֹכְכֶם לְאַחֲזוֹת קֶבֶר:	(כב) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל אֲרֹנָיִם תִּנְהַל לִי מְקוֹם הַגֵּרָן וְאֲבָנָה בּוֹ מִזְבֵּחַ לִיקְוֹק בְּכֶסֶף מְלֵא תִנְהַל לִי וְתַעֲצֹר הַמַּגֵּפָה מֵעַל הָעָם:
(יג) וַיִּדְבֹר אֶל עֶפְרוֹן בְּאֲזִנֵי עֵם הָאָרֶץ לֵאמֹר אִם אַתָּה לֹו שְׁמַעֲנִי נִתְּנִי כֶסֶף הַשְּׂדֵה קַח מִמֶּנִּי וְאֶקְבְּרָה אֶת מֵתִי שְׁמָה:	(כג) וַיֹּאמֶר אֲרֹנָיִם אֶל דָּוִד קַח לָךְ וַיַּעַשׂ אֲדָנִי הַמְלֶכֶךְ הַטוֹב בְּעֵינָיו רָאָה נִתְּנִי הַבְּקָר לְעֵלוֹת וְהַמְּוֹרָגִים לְעֵצִים וְהַחֲטִיִּים לְמִנְחָה הַכֹּל נִתְּנִי:
(יד) וַיַּעַן עֶפְרוֹן אֶת אַבְרָהָם לֵאמֹר לֹו: (טו) אֲדָנִי שְׁמַעֲנִי אֶרֶץ אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף בִּינִי וּבִינְךָ מָה הוּא וְאֶת מִתְךָ קֶבֶר:	(כד) וַיֹּאמֶר הַמְלֶכֶךְ דָּוִד לְאֲרֹנָיִם לֹא כִי קָנָה אֶקְנֶה בְּכֶסֶף מְלֵא כִי לֹא אֲשָׂא אֲשֶׁר לָךְ לִיקְוֹק וְהַעֲלוֹת עוֹלָה חֲנָם:
(טז) וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם אֶל עֶפְרוֹן וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן אֶת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּאֲזִנֵי בְנֵי חֵת אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף עֶבֶר לְסַחֵר:	(כה) וַיִּתֵּן דָּוִד לְאֲרֹנָיִם בְּמְקוֹם שֶׁקֶלִי זָהָב מִשְׁקַל שֵׁשׁ מֵאוֹת:

לבוש אורח חיים סימן תרסט

Rabbi Mordecai Yoffe (1530-1612) and was a student of R. Moses Isserlis (Rema). He served as a rabbi in Prague, Lublin, Horodna, and Posen and was also a head of the Council of Four Lands.

פרשת חיי שרה מפטירין "והמלך דוד זקן בא בימים" וגו' [מ"א א], שהוא מעין הפרשה דכתיב בה "ואברהם זקן בא בימים" וגו'.

For the parashah of Hayyei Sarah, the haftarah is "King David was old, advanced in years," which resembles the parashah's use of "Abraham was elderly, advanced in years."

יהושע פרק יג

(א) ויהושע זקן בא בימים ויאמר יקוק אליו אתה זקנתה באת בימים והארץ נשארה הרבה מאד לרשתה:

יהושע פרק כג

(א) ויהי מימים רבים אחרי אשר הניח יקוק לישראל מכל איביהם מסביב ויהושע זקן בא בימים:

(1) Now King David was old and stricken in years; and they covered him with clothes, but he could get no heat. (2) Wherefore his servants said unto him: 'Let there be sought for my lord the king a young virgin; and let her stand before the king, and be a companion unto him; and let her lie in thy bosom, that my lord the king may get heat.' (3) So they sought for a fair damsel throughout all the borders of Israel, and found Abishag the Shunammite, and brought her to the king. (4) And the damsel was very fair; and she became a companion unto the king, and ministered to him; but the king knew her not. (5) Now Adonijah the son

(א) וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בַיָּמִים וַיִּכְסְהוּ בַּבְּגָדִים וְלֹא יָחַם לוֹ. (ב) וַיֹּאמְרוּ לוֹ עַבְדָּיו יִבְקְשׁוּ לְאֹדְנֵי הַמֶּלֶךְ נַעֲרָה בְּתוּלָה וְעַמְדָּה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְתֵהִי לוֹ סִכְנֵת וְשִׁכְבָּה בְּחִיקָךְ וְחַם לְאֹדְנֵי הַמֶּלֶךְ. (ג) וַיִּבְקְשׁוּ נַעֲרָה יָפָה בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וַיִּמְצְאוּ אֶת אֲבִישָׁג הַשּׁוֹנַמִּית וַיָּבֵאוּ אֹתָהּ לַמֶּלֶךְ. (ד) וְהַנַּעֲרָה יָפָה עַד מְאֹד וְתֵהִי לַמֶּלֶךְ סִכְנֵת וְתִשְׁרָתָהּ וְהַמֶּלֶךְ לֹא יָדָעָה. (ה) וְאֹדְנִיָּה בֶן חַגִּית מִתְנַשֵּׂא לֵאמֹר אֲנִי אֶמְלֹךְ וַיַּעַשׂ לוֹ רֶכֶב וּפָרָשִׁים וְחֲמֻשִׁים אִישׁ רָצִים לִפְנָיו. (ו) וְלֹא עָצְבוּ אָבִיו מִיָּמָיו לֵאמֹר מִדּוּעַ כָּכָה עָשִׂיתָ וְגַם הוּא

Adonijah & Followers

knew her not. (5) Now Adonijah the son of Haggith exalted himself, saying: 'I will be king'; and he prepared him chariots and horsemen, and fifty men to run before him. (6) And his father had not grieved him all his life in saying: 'Why hast thou done so?' and he was also a very goodly man; and he was born after Absalom. (7) And he conferred with Joab the son of Zeruiah, and with Abiathar the priest; and they following Adonijah helped him. (8) But Zadok the priest, and Benaiah the son of Jehoiada, and Nathan the prophet, and Shimei, and Rei, and the mighty men that belonged to David, were not with Adonijah. (9) And Adonijah slew sheep and oxen and fatlings by the stone of Zoheleth, which

(ה) וְאֹדְנִיָּה בֶן חַגִּית מִתְנַשֵּׂא לֵאמֹר אֲנִי אֶמְלֹךְ וַיַּעַשׂ לוֹ רֶכֶב וּפָרָשִׁים וְחֲמֻשִׁים אִישׁ רָצִים לִפְנָיו. (ו) וְלֹא עָצְבוּ אָבִיו מִיָּמָיו לֵאמֹר מִדּוּעַ כָּכָה עָשִׂיתָ וְגַם הוּא טוֹב תָּאֵר מְאֹד וְאֹתוֹ יִלְדָה אַחֲרַי אֲבִשָׁלוֹם. (ז) וַיְהִי דִבְרָיו עִם יוֹאָב בֶּן צְרוּיָה וְעִם אֲבִיָּתָר הַכֹּהֵן וַיַּעֲזְרוּ אַחֲרַי אֹדְנִיָּה. (ח) וְצֹדֶק הַכֹּהֵן וּבְנִיָּהוּ בֶן יְהוֹיָדָע וְנָתָן הַנָּבִיא וְשִׁמְעִי וְרֵעִי וְהַגְּבוּרִים אֲשֶׁר לְדָוִד לֹא הָיוּ עִם אֹדְנִיָּהוּ. (ט) וַיִּזְבַּח אֹדְנִיָּהוּ צֹאן וּבָקָר וּמְרִיא עִם אֶבֶן הַזֹּחֶלֶת אֲשֶׁר אֵצֶל עַיִן רֵגֶל וַיִּקְרָא אֶת כָּל אַחֲיוּ בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְלִכְלֹל אֲנָשֵׁי יְהוּדָה עַבְדָּי הַמֶּלֶךְ. (י) וְאֵת נָתָן הַנָּבִיא וּבְנִיָּהוּ וְאֵת הַגְּבוּרִים וְאֵת שְׁלֹמֹה אַחֲיוּ לֹא קָרָא. (יא)

brother, he called not. (11) Then Nathan spoke unto Bathsheba the mother of Solomon, saying: 'Hast thou not heard that Adonijah the son of Haggith doth reign, and David our lord knoweth it not? (12) Now therefore come, let me, I pray thee, give thee counsel, that thou mayest save thine own life, and the life of thy son Solomon. (13) Go and get thee in unto king David, and say unto him: Didst not thou, my lord, O king, swear unto thy handmaid, saying: Assuredly Solomon thy son shall reign after me, and he shall sit upon my throne? why

וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל בֵּת שֶׁבַע אִם שְׁלֹמֹה
 לֹאמַר הֲלוֹא שָׁמַעְתָּ כִּי מֶלֶךְ אֲדֹנִיָּהוּ בֶן
 חַגִּית וְאֲדֹנִינוּ דָּוִד לֹא יָדַע. (יב) וְעַתָּה לְכִי
 אִיעָצְךָ נָא עֲצֵה וּמַלְטִי אֶת נַפְשְׁךָ וְאֶת
 נַפְשׁ בְּנֵךְ שְׁלֹמֹה. (יג) לְכִי וּבֹאִי אֶל הַמֶּלֶךְ
 דָּוִד וְאָמַרְתְּ אֵלָיו הֲלֹא אֶתָּה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ
 נִשְׁבַּעְתָּ לְאִמְתְּךָ לֵאמֹר כִּי שְׁלֹמֹה בְנֵךְ
 יִמְלֹךְ אַחֲרָי וְהוּא יֹשֵׁב עַל כִּסֵּאִי וּמִדַּוְעַת
 מֶלֶךְ אֲדֹנִיָּהוּ. (יד) הֲנִי עֹוֹדָךְ מִדְּבַרְתָּ שֶׁ
 עִם הַמֶּלֶךְ וְאֲנִי אָבוֹא אַחֲרָיִךְ וּמִלְּאִתִּי
 אֶת דְּבָרְיֶךָ. (טו) וְתָבֵא בֵּת שֶׁבַע אֶל

Bathsheba Comes to the King

confirm thy words.' (15) And Bath-sheba went in unto the king into the chamber. — Now the king was very old; and Abishag the Shunammite ministered unto the king.— (16) And Bath-sheba bowed, and prostrated herself unto the king. And the king said: 'What wouldest thou?' (17) And she said unto him: 'My lord, thou didst swear by the Lord thy God unto thy handmaid: Assuredly Solomon thy son shall reign after me, and he shall sit upon my throne. (18) And now, behold, Adonijah reigneth; and thou, my lord the king, knowest it not. (19) And he hath slain oxen and fatlings and sheep in abundance, and hath called all the sons of the king, and Abiathar, the priest, and Joab the captain of the host; but Solomon thy servant hath he not called. (20) And thou,

אֶת דְּבָרְיֶךָ. (טו) וְתָבֵא בֵּת שֶׁבַע אֶל
 הַמֶּלֶךְ הַחֲדָרָה וְהַמֶּלֶךְ זָקֵן מְאֹד וְאַבִּישָׁג
 הַשֻּׁנַמִּית מְשָׁרֵת אֶת הַמֶּלֶךְ. (טז) וְתִקַּד
 בֵּת שֶׁבַע וְתִשְׁתַּחֲוֶה לַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
 מַה לְךָ. (יז) וְתֹאמְרִי לוֹ אֲדֹנִי אֶתָּה
 נִשְׁבַּעְתָּ בַּיְיָ אֱלֹהֶיךָ לְאִמְתְּךָ כִּי שְׁלֹמֹה
 בְנֵךְ יִמְלֹךְ אַחֲרָי וְהוּא יֹשֵׁב עַל כִּסֵּאִי.
 (יח) וְעַתָּה הֲנִי אֲדֹנִיָּה מֶלֶךְ וְעַתָּה אֲדֹנִי
 הַמֶּלֶךְ לֹא יָדַעְתָּ. (יט) וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא
 וְצֹאן לְרֹב וַיִּקְרָא לְכָל בְּנֵי הַמֶּלֶךְ
 וְלֵאבִיָּתָר הַכֹּהֵן וְלִיָּאֵב שֶׁר הַצִּבְעָא
 וְלִשְׁלֹמֹה עַבְדְּךָ לֹא קָרָא. (כ) וְאֶתָּה אֲדֹנִי
 הַמֶּלֶךְ עֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל עָלֶיךָ לְהַגִּיד לָהֶם
 מִי יֹשֵׁב עַל כִּסֵּא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו. (כא)
 וְהִיא כֹּשֶׁב אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ עִם אֲבֹתָיו
 וְהִיִּיתִי אֲנִי וּבְנֵי שְׁלֹמֹה חֲטָאִים. (כב)

Nathan Follows-up Bathsheba

offenders.' (22) And, lo, while she yet talked with the king, Nathan the prophet came in. (23) And they told the king, saying: 'Behold Nathan the prophet.' And when he was come in before the king, he bowed down before the king with his face to the ground. (24) And Nathan said: 'My lord, O king, hast thou said: Adonijah shall reign after me, and he shall sit upon my throne? (25) For he is gone down this day, and hath slain oxen and fatlings and sheep in abundance, and hath called all the king's sons, and the captains of the host, and Abiathar the priest; and, behold, they eat and drink before him, and say: Long live king Adonijah. (26) But me, even me thy servant, and Zadok the priest, and Benaiah the son

וְהִנֵּה עֹדְנָה מְדַבֶּרֶת עִם הַמֶּלֶךְ וְנָתַן הַנְּבִיא בָּא. (כג) וַיִּגִּדוּ לַמֶּלֶךְ לֵאמֹר הִנֵּה נָתַן הַנְּבִיא וַיָּבֵא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ עַל אַפְּיוֹ אֲרָצָה. (כד) וַיֹּאמֶר נָתַן אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ אֶתְּהָ אִמְרַת אֲדֹנָיְהוּ יְמִלֵךְ אַחֲרָי וְהוּא יֵשֵׁב עַל כִּסֵּאִי. (כה) כִּי יָרַד הַיּוֹם וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא וְצֹאן לְרֹב וַיִּקְרָא לְכָל בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְלַשָּׂרֵי הָעָבָא וְלֹאבְיָתָר הַכֹּהֵן וְהַנָּס אֲכָלִים וְשָׂתִים לִפְנֵיו וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ אֲדֹנָיְהוּ. (כו) וְלִי אֲנִי עֲבָדְךָ וְלְצַדִּיק הַכֹּהֵן וְלַבְּנֵיהוּ בֶן יְהוֹיָדָע וְלַשְׁלֹמֹה עֲבָדְךָ לֹא קָרָא. (כז) אִם מֵאֵת אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ נִהְיָה הַדְּבָר הַזֶּה וְלֹא הוֹדַעְתָּ אֶת [עֲבָדְךָ] (עֲבָדִיד) מִי יֵשֵׁב עַל כִּסֵּא אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו. (כח) וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ דָּוִד

The King's Declaration

him?' (28) Then king David answered and said: 'Call me Bath-sheba.' And she came into the king's presence, and stood before the king. (29) And the king swore and said: 'As the Lord liveth, who hath redeemed my soul out of all adversity, (30) verily as I swore unto thee by the Lord, the God of Israel, saying: Assuredly Solomon thy son shall reign after me, and he shall sit upon my throne in my stead; verily so will I do this day.' (31) Then Bath-sheba bowed with her face to the earth, and prostrated herself to the king, and said: 'Let my lord king David live for ever.' (32) And king

הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו. (כח) וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֹּאמֶר קְרָאוּ לִי לְבַת שֶׁבַע וַתְּבֵא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַתַּעֲמַד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. (כט) וַיִּשָּׁבַע הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר חִי יְיָ אֲשֶׁר פָּדָה אֶת נַפְשִׁי מִכָּל צָרָה. (ל) כִּי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְךָ בְּיַד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כִּי שְׁלֹמֹה בְּנִךְ יְמִלֵךְ אַחֲרָי וְהוּא יֵשֵׁב עַל כִּסֵּאִי תַּחְתָּי כִּי בֶן אֶעֱשֶׂה הַיּוֹם הַזֶּה. (לא) וַתִּקַּד בַּת שֶׁבַע אַפָּיִם אֲרָץ וַתִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ וַתֹּאמֶר יְחִי אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְעֹלָם. (לב) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ דָּוִד קְרָאוּ לִי לְצַדִּיק הַכֹּהֵן וְלַנְּתַן הַנְּבִיא וְלַבְּנֵיהוּ בֶן יְהוֹיָדָע וַיָּבֵאוּ לִפְנֵי

Compare & Contrast

Similarities:

Both are relatively elderly patriarchs concerned about their legacies. Abraham's finds expression in his painstaking instructions about a suitable bride for Isaac; David's, in his declaration of Solomon as a suitable successor. Curiously, in both cases the patriarch overlooks an alternative: the older sibling. Abraham neglects Ishmael and David overrules Adonijah.

Differences:

Abraham	David
Is still in full possession of his faculties	Is greatly enfeebled
He takes the initiative	He responds to others' initiatives
Isaac's only appearance is as "my master's son" and is (again) passive/submissive	Adonijah seizes the initiative and acts contrary to his father's wishes
The atmosphere about him is tranquil	The atmosphere is fraught with tension

ילקוט שמעוני מלכים א רמז קסו

והמלך דוד זקן בא בימים. זהו שאמר הכתוב "עטרת תפארת שיבה". היכן היא מצויה? בדרך צדקה תמצא. ממי את למד? מאברהם, על ידי שכתוב בו "ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט", זכה לשיבה, שנאמר בו "בשיבה טובה", וזכה לזקנה, שנאמר "ואברהם זקן בא בימים". וכן אתה מוצא בדוד; על ידי שכתוב בו "ודוד עושה משפט וצדקה לכל עמו" זכה לזקנה, שנאמר "והמלך דוד זקן בא בימים."

"King David was old, advanced in years." This refers to the verse: "Old age is a crowning glory." Where do we find it so? It is found in the ways of righteousness. Whence do we learn this? From Abraham, of whom it was said: "[For I know that he instructs his household] to observe the path of God and to act righteously and justly." Therefore, he merited old age, to wit: "[Abraham died] at a ripe old age," and "Abraham was elderly and advanced in years," We find it so, too, about David; since it was said of him that "David acted justly and righteously with all his subjects," he merited old age, to wit: "King David was old, advanced in years."

Repetition as Literary Technique

עבד אברהם	הכתוב
פסוק ל"ה "ברך את אדני מאד ויגדל ויתן לו צאן ובקר וכסף וזהב"	פסוק א' (1) "ברך את אברהם בכל"
פסוק ל"ז "... ישב בארצו"	פסוק ג' (2) "מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבו"
פסוק ל"ח "אם לא אכל בית אבי תלדו ואל משפחתי"	פסוק ד' (3) "כי אכל ארצי ואל מולדתי..."
פסוק ל"ח "ולקחת אשה לבני"	פסוק ד' (4) "ולקחת אשה לבני ליצחק"
פסוק ל"ט "אלי לא תלדו האשה אחרתי"	פסוק ה' (5) "אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי"
_____	פסוק ה' (6) "הקשב אשיב את בנד אכל הארץ"
_____	פסוק ו' (7) "השמר לד פו תשיב"
פסוק מ' "ה אשר התהלכתי לפניו"	פסוק ז' (8) "הי אלהי השמים אשר לקחני"
	וכן הלאה עד סוף פסוק מ"ח.

Let us focus on one detail: the gifts he bestows upon her. Compare the following verses and note the discrepancy:

vss. 22-24 (the event)

When the camels had done drinking
the man took a golden ring...
and two bracelets upon her hands...
He asked: Whose daughter are you...
She replied: I am the daughter of Betuel...

vs. 47 (the servant's report)

I asked her: Whose daughter are you?
She replied: I am the daughter of Betuel...
so I placed the ring in her nose
and the bracelets upon her hands.

QUESTION: Which did the servant do first: question her identity, or give her gifts?

ANSWER: Examine the texts of the following commentaries:

1. RASHI (vs. 47): “He reversed the order-- since he [actually] bestowed [the gifts] before questioning [her]--since he did not want to be tripped up by his own words lest they ask: How could you have given her gifts without knowing who she was?”
2. RASHBAM [Rabbi Shemuel ben Meir, RASHI’s grandson] (vs. 22): “It seems that he gave her [the gifts] only after asking her who she was, just as he reported later on (vs. 47), but in order not to interrupt their conversation [the Torah] narrates the gift giving first.”

QUESTION: Characterize the two responses.

ANSWER: RASHI dismisses the servant’s changes as self-serving. RASHBAM explains the Torah’s alterations as literary.

RASHBAM is not the only exegete to account for the variations in the story as literary technique. RADAK [Rabbi David Kimhi; 13th century Provence] comments (vs. 39): “When these details are repeated [in the servant’s report] there occur changes in wording but the meaning remains the same. This is the way of Scripture in repetition: It preserves the meaning but not [necessarily] the words.”

Whenever major exegetes disagree, Nehama would insist that their disagreement be understood in terms of their different methodologies. When challenged to determine: “Which one is right?” she would demur, observing that they could both be right--from different vantage points. Bearing that caution in mind:

QUESTION: Which interpretation appeals more to you? Can you either produce an irrefutable proof for the view you support, or devise a challenge to the one that you reject?

ANSWER: Since RASHI dismisses the servant’s changes as self-serving, the challenge to RASHI’s interpretation is: How could it have benefited the servant to alter the facts (to preserve his credibility) when Rivkah would still have known that he was lying? Unless you subscribe to a “conspiracy” theory (the servant deliberately lied and Rivkah knowingly helped in the “cover up”), there is no a priori reason to reject the servant’s report. (Would Avraham have sent an unreliable servant on such a sensitive mission?)